

занесення прізвища працівника до книги пошани, поміщення фотографій працівника на дошку пошани, сприятливі умови праці, присудження почесних звань кращого працівника місяця (року), вручення листів подяки сім'ям працівників, медичне обслуговування, можливості самовдосконалення, дешеві туристичні путівки для відпочинку, призи, подарунки, залучення працівників до участі в управлінні, можливості професійного зростання і просування по службі, можливості розвитку індивідуальних здібностей, спрямованих на активізацію трудової активності працівників сфери туризму в майбутньому.

Висновки. Ефективний мотиваційний механізм в управлінні туристичними підприємствами повинен спиратися насамперед на діючу систему матеріального і нематеріального стимулювання, а також бути узгодженим з корпоративною стратегією розвитку підприємства. Ефективним можна назвати такий мотиваційний механізм, який враховує всю специфіку діяльності підприємства і має в своєму арсеналі ті методи мотивації, що є найбільш доречними та забезпечують здійснення мотивації людського капіталу. Матеріальне стимулювання, яке не підкріплене моральним фактором, не приносить максимального ефекту. Тому для туристичних підприємств важливим є впровадження такої системи мотивування за якої найоптимальніше будуть поєднуватися матеріальні та нематеріальні методи стимулювання, щоб досягнути максимальної віддачі працівників від роботи.

Література

1. Бондар В. Д. Теоретичні засади мотивації в контексті підвищення ефективності державного управління / В. Д. Бондар // Ефективність державного управління: збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / За заг. ред. І. Р. Залуцького. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2006. – № 11. – 388 с. – С. 11–17.
2. Гріфін Р. Основи менеджменту: Підручник / Р. Гріфін, В. Яцура. – Львів: БаК, 2001. – 624 с. 3. Дафт Р.Л. Менеджмент: пер. с англ. / Р. Л. Дафт. – СПб.: Питер, 2001. – 829 с.
4. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2002. – 345 с.
5. Кузьмін О.Є. Менеджмент: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, Л. С. Ноджак, О. Г. Мельник/ – Л.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 152 с.
6. Мескон М. Основи менеджмента: пер. с англ. / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело, 1998. – 799 с.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2015

УДК 339.54

Сендецька С. В., к.е.н., доц. (E-mail: sveta.s@meta.ua) ©

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

ОСНОВНІ ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ

У статті розглянуто основні фактори, які впливають на конкурентоспроможність українського експорту. Фактори конкурентоспроможності розділено на три основні блоки – створення стимулів, скорочення витрат, які пов'язані з торгівлею, подолання неефективності ринку і державного регулювання. Доведено, що

скорочення витрат, пов'язаних з торгівлею є важливою складовою конкурентоспроможного експорту. Розглянуто основні показники відкритості економіки України для міжнародної торгівлі у 2014 р. порівняно з аналогічними показниками країн СНД. Розглянуто в динаміці показники інституційного середовища України для торгівлі. Визначено основні проблеми українських експортерів, дії Світового банку у стимулюванні експорту українських товарів, як рушійної сили зростання економіки і подолання кризи. Зроблено пропозиції для підвищення конкурентоспроможності експорту товарів з України. Вказано на важливість єдиної державної політики в даній сфері.

Ключові слова: конкурентоспроможність, експорт, міжнародна торгівля, зовнішній ринок, Світовий банк, індекс логістики, інституційне середовище для торгівлі, економічна політика, кластер.

УДК 339.54

Сендецкая С. В., к.э.н., доц.

Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С. З. Гжицкого

ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УКРАИНСКОГО ЭКСПОРТА

В статье рассмотрены основные факторы, влияющие на конкурентоспособность украинского экспорта. Факторы конкурентоспособности разделено на три основных блока – создание стимулов, сокращение расходов, связанных с торговлей, преодоление неэффективности рынка и государственного регулирования. Доказано, что сокращение расходов, связанных с торговлей, является важной составляющей конкурентоспособного экспорта. Рассмотрены основные показатели открытости экономики Украины для международной торговли в 2014 по сравнению с аналогичными показателями стран СНГ. Рассмотрены в динамике показатели институциональной среды Украины для торговли. Определены основные проблемы украинских экспортеров, действия Всемирного банка по стимулированию экспорта украинских товаров, как движущей силы роста экономики и преодоления кризиса. Сделаны предложения для повышения конкурентоспособности экспорта товаров из Украины. Указано на важность единой государственной политики в данной сфере.

Ключевые слова: конкурентоспособность, экспорт, международная торговля, внешний рынок, Всемирный банк, индекс логистики, институциональная среда для торговли, экономическая политика, кластер.

UDC 339.54

Sendetska S., PhD in Economics, docent

*Lviv National University of The Veterinary Medicine And Biotechnologies
Named After S. Z. Gzhytskyj*

KEY FACTORS OF UKRAINIAN EXPORT COMPETITIVENESS

Present article observes the main factors affecting the competitiveness of Ukrainian exports. The factors of competitiveness are divided into three main blocs:

- the creation of incentives;*
- reduction of costs that are related to trade;*
- overcoming the inefficiencies of the market and state regulation.*

It is proved that the reduction of costs associated with trade is an important component of competitive exports. There are also regarded the main indicators of Ukrainian economic openness to the international trade in 2014 comparatively to the same indicators of the States

of the CIS. The indicators of Ukrainian institutional environment for trade are showed in the dynamics. The main problems of Ukrainian exporters are identified and also the actions of the World Bank concerning encouragement of the Ukrainian goods export as the driving force of economic growth and overcoming the crisis. Some suggestions are made to improve the competitiveness of exports from Ukraine. The importance of a unified state policy in this sphere is specified.

Key words: competitiveness, exports, international trade, foreign markets, the World Bank, the index of logistics, institutional environment for trade, economic policies, cluster.

Вступ. В умовах економічної кризи, прагнення України до інтеграції у європейський економічний простір дослідження питань конкурентоспроможності українського експорту є актуальним.

Матеріали і методи. В даному дослідженні застосовувалися загальнонаукові, маркетингові та графічні методи дослідження, дані статистичної звітності, Інтернет-ресурси.

Результати дослідження. Одним з факторів, які часто використовують як індикатор конкурентоспроможності продукції, є затребуваність її на зовнішніх ринках і ступінь інтегрованості країни-виробника в систему світової торгівлі. Суттєвий вплив на це має зовнішньоторгова і промислова політика, а також заходи з підтримки експортноорієнтованих секторів економіки. Фактори, які визначають експортну конкурентоспроможність, можна представити у вигляді трьох блоків: створення стимулів, скорочення витрат, які пов'язані з торгівлею, подолання неефективності ринку і державного регулювання.

Скорочення витрат, пов'язаних з торгівлею (основні послуги і витрати на виробництво, наприклад, енергія, телекомунікаційні, транспортні витрати, витрати, пов'язані з проходженням митних процедур тощо) є важливою компонентою конкурентоспроможного експорту. Згідно з оцінками Хуммлеса [1], в експортера, який має витрати на транспортування нижчі на 1%, ніж у конкурентів, питома вага продукції на ринку даного товару виростає на 5–8%. Ліма і Венаблес [3] порахували, що транспортні витрати на 40–60% залежать від якості інфраструктури. У свою чергу Франкоіс і Маньшин [2] довели, що успіхи в експорті залежать від рівня розвитку та доступу до телекомунікаційної інфраструктури, бізнес-середовища, якості інститутів, у тому числі тих, які відповідають за виконання умов договорів, а також від рівня економічної свободи в цілому. Звіти Світового банку «Ведення бізнесу» підтверджують дані висновки.

Індекс відкритості України до міжнародної торгівлі за даними звіту Світового економічного форуму становить 3,8 з 7 балів, що відповідає 83 позиції у світовому рейтингу серед 138 країн світу. А індекс доступу до зовнішніх ринків є найнижчих, як по відношенню до інших показників, так і до середнього показника серед країнах СНД (рис. 1).

Згідно з оцінками Світового банку, стан інституційного середовища для торгівлі в Україні знаходиться на середніх позиціях у світовому рейтингу (див. табл. 1), що, сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товарів і залученню прямих іноземних інвестицій. Наприклад, за індексом логістики Україна за минулі чотири роки суттєво покращила свою позицію і перемістилася з 102 на 61 місце.

Рис. 1. Основні показники відкритості економіки України для міжнародної торгівлі у 2014 р.

Джерело: за даними досліджень Світового економічного форуму.

Проте українським експортерам бракує фінансових ресурсів для освоєння нових ринків. У рамках багаторічного проекту розвитку експорту Група Світового банку спонукає Україну до стимулювання експорту як рушійної сили зростання. Світовий банк, працюючи через вітчизняні банки, забезпечив українських експортерів довгостроковим валютним фінансуванням. Завдяки кредитному проекту, що підтримувався Світовим банком, більш ніж 50 вітчизняних компаній здобули доступ до нових ринків. Ці компанії є представниками різних галузей – від переробки молока до машинобудування.

Таблиця 1

Інституційне середовище для торгівлі (місце в світовій класифікації)

Показник	2010 р.	2012 р.	2014 р.
Індекс ефективності логістики (Logistic Performance Index LPI)	102	66	61
Ефективність роботи митної адміністрації	135	88	69
Якість інфраструктури	79	70	71
Міжнародні перевезення	84	83	52
Своєчасність відвантаження товарів	114	68	67

Джерело: за даними Світового Банку [4].

Крім нестачі коштів, основними проблемами для українського експорту є невідповідність технологій виробництва, пошук потенційних ринків і покупців, закордонні технічні вимоги та стандарти, доступ до імпорتنих ресурсів за конкурентоспроможними цінами, труднощі у виконанні вимог якості, складні процедури перетину кордонів інших держав тощо.

Експортери часто витрачають значні кошти на збір інформації про нові ринки, розвиток каналів розподілу, адаптацію продукції до смаків та стандартів споживачів на ринках інших держав тощо. Саме такого роду витрати є перешкодою для виходу на зовнішні ринки. Тому уряд з метою підвищення конкурентоспроможності експорту повинен надавати підприємствам податкові та фінансові стимули (експортні кредити і гарантії по них, повернення мита, безкоштовне розміщення товарів у митних складах тощо).

Висновки. Для підвищення конкурентоспроможності експорту держава, крім проведення певної економічної політики, має вживати ряд дій, спрямованих на

стимулювання розвитку експорту через формування кластерів і особливих експортних зон, а також створення різних інституційних утворень, наприклад, шляхом заснування інвестиційних агенцій, органів, що сприяють експорту, технологічних інновацій тощо. При цьому важливо, щоб всі вони були елементами єдиної політики, а не окремими заходами, оскільки за таких умов ефективність їх функціонування буде низькою.

Перспективою подальших досліджень є аналіз конкурентоспроможності українського експорту із зміною факторів впливу на нього.

Література

1. Hummels D. (1999). Toward a Geography of Trade Costs, GTAP Working Papers 1162, Center for Global Trade Analysis, Department of Agricultural Economics, Purdue University. [Electronic resource]. – Access: <https://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/download/2876.pdf>.
2. Joseph Francois, Miriam Manchin. Institutions, Infrastructure and Trade. [Electronic resource]. – Access: <http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/1813-9450-4152>.
3. Limao N., Venables A. `Infra structure, Geographical Disadvantage, Transport Costs, and Trade / N. Limao, A. Venables. – Oxford Journals Social Sciences World Bank Economic Review Volume 15, Issue 3 Pp. 451–479.
4. World Bank Group. Economy Rankings [Electronic resource]. – Access: <http://www.doingbusiness.org/rankings>.

Стаття надійшла до редакції 6.10.2015

УДК 339.54

Сендецька С. В., к.е.н., доц. (E-mail: sveta.s@meta.ua)©

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ НА ОСНОВІ ІНДЕКСУ БАЛАССА

У статті розглянуто теорію порівняльних переваг, яка припускає, що в основі конкурентоспроможності товарів на міжнародному ринку лежить співвідношення відносних галузевих витрат в різних країнах.

Описано індекс Баласса, як один з найбільш відомих методів виявлення порівняльних переваг країни. Розраховано індекс Баласса для продукції птахівництва і для товарів-замінників м'яса птиці – яловичини і свинини. Зроблено аналіз індексу Баласса для основних галузей тваринництва за 2000–2013 рр. Показано, що продукція птахівництва є конкурентоспроможною на міжнародному ринку. Інші види продукції тваринництва – яловичина і свинина – не володіють порівняльною перевагою, і відповідно є неконкурентоспроможні на зовнішньому ринку. Зроблені пропозиції по зміцненню конкурентних позицій птахівництва на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Висновки і рекомендації, обґрунтовані у науковій статті, сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності птахівничої галузі на міжнародному ринку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, теорія порівняльних переваг, зовнішній ринок, птахівництво, яйця, м'ясо птиці, яловичина, свинина, індекс Баласса.